

Op kaart 3 zien we de mosselverkoopsters in de straten van Antwerpen met hun niet gekoelde waren op grove kruiwagens en in zakken. Ook het gebruik van hondenkarren voor het vervoer kwam voor.

Kaart 4, dit plaatje uit het België van 1908, laat ons zien dat ook de beter gesitueerden zich bij tijd en wijle vermaakten met het rapen van mosselen, waarbij men al aan de kleding kan zien dat het hier een volledig andere laag van de bevolking betreft. Het viel me ook meteen op dat de heren in dit gezelschap zich bij het zoeken vooral ook op de dames concentreerden.

Adres van de auteur:
j.kuiper47@kpnplanet.nl

NIEUW IN NEDERLAND

Samengesteld door Gerard D. Majoor

De Geaderde stekelhoren *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846) al twee keer op het Nederlandse strand gevonden

Frank Perk

The veined rapa whelk found twice on the Dutch shore

Summary. On 11 December 2011 and 14 October 2012 specimen of the veined rapa whelk *Rapana venosa* were found on Dutch beaches. As of 2005 living specimens had been caught by fishing boats on the Netherland's Continental Platform (NCP), e.g. within 12 miles out of the coast of The Hague (Scheveningen). The recent records of the veined rapa whelk from Dutch beaches suggest expansion of this exotic carnivorous gastropod in the North Sea

Opwindende vondsten

Op 23 juli 2005 vond Klaas Post op het dek van een vissersboot in de haven van Stellendam een nog net levend exemplaar van de Geaderde stekelhoren *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846). De boot was een Eurokotter die binnen de 12-mijl zone vanaf de kust op platvis had gevist (Vink & Post,

2005). In hetzelfde jaar zijn er in de Noordzee nog meer exemplaren gevangen (Nieweg et al., 2005). De Geaderde stekelhoren is een invasieve exoot die zich voedt met het vlees van tweekleppigen en die potentieel in mossel- en oestercultures aanzienlijke schade kan aanrichten. Reden om de verspreiding van deze soort nauwlettend te volgen.

De eerste vondst van een Geaderde stekelhoren op het Nederlandse strand was op 11 december 2011, door Pieter Kroese op het strand tussen Zandvoort en Bloemendaal (De Boer, 2012). En op 14 oktober 2012 vond Kick van der Horst een tweede exemplaar op het strand van IJmuiden (Perk, in voorbereiding). Dit exemplaar is 6,4 cm hoog (gemeten van de top tot het uiteinde van het siphokanaal); de grootste breedte is 4,5 cm (fig. 1). Alles wijst erop dat schelpen van de Geaderde stekelhoren in de toekomst vaker op het Nederlandse strand zullen aanspoelen.

De vondst werd gedaan tijdens het lopen van het traject van de strandwacht IJmuiden, een Strandaanspoelsel Monitoring Project (SMP) van de Stichting ANEMOON. Deze strandwacht is overigens naarstig op zoek naar nieuwe leden die ongeveer eens in twee maanden willen meelopen (informatie via de auteur).

Soortbeschrijving

De schelp van de Geaderde stekelhoren is ongeveer rond tot ei-vomig, met een spitse top. De gemiddelde afmeting is ongeveer 14 cm hoog en 12 cm breed. De mond is relatief groot (ongeveer 10 x 5 cm); de binnenkant van de mondrand is bezet met korte laterale plooiën (marlin.ac.uk). De vijf windingen zijn sterk geschouderd en dragen circulaire en radiale ribbels; de laatste eindigen in stompe knobbels op de schouder. De schelp is grijs tot roodbruin met circulaire bruine banden (de 'aders'). De mondopening is oranje; aan de columellaire zijde en aan de bovenzijde van de mondopening verloopt de kleur naar wit (Vink & Post, 2005). Het levende dier kan de schelp met een hoornachtig operculum afsluiten.

Leefwijze

De Geaderde stekelhoren wordt zowel op hard substraat als op zand gevonden. De slak kan zich in het zand ingraven; de ongeveer 3 cm lange sifho blijft dan boven het zand uitsteken. De soort heeft een ruime tolerantie voor temperatuur en saliniteit. Individuen zijn mannelijk of vrouwelijk; de paring vindt gedurende de winter en de lente plaats. Eikapsels worden in de lente en de zomer afgezet. Uit de eieren ontwikkelen zich vrij zwevende larven die zich tot maximaal 80 dagen over flinke afstanden kunnen verspreiden. Pas na vestiging op een substraat ontwikkelen de larven zich tot slakjes. De Geaderde stekelhoren kan tot wel tien jaar oud worden. De soort voedt zich vooral met het vlees van tweekleppigen (wikipedia.org).

Verspreiding en dreiging

De Geaderde stekelhoren komt oorspronkelijk uit zeeën in Oost-Azië (bijvoorbeeld de Japanse Zee en de Oost-Chinese Zee). In de vijftiger jaren bereikte de soort (waarschijnlijk als larven in ballastwater) de Zwarte Zee. Daar werd een slachting aangericht onder de endemische oester- en mosselsoorten. In 1998 werd de Geaderde stekelhoren aan de zuidkust van Bretagne gevonden en inmiddels heeft hij zich dus ook

Fig. 1. De Geaderde stekelhoren *Rapana venosa* van het strand van IJmuiden. Foto: Frank Perk.

in de Noordzee gevestigd. Op grond van de ervaring in de Zwarte Zee vrezen oester- en mosselkwekers dat een invasie van de Geaderde stekelhoren ernstige schade aan hun culturen zal berokkenen. Malacologen die de Geaderde stekelhoren in Nederland aantreffen worden dan ook verzocht hun vondst bij een museum te melden.

Dankwoord

Dank aan Gerard Majoor voor het schrijven van het eerste concept van deze bijdrage.

Bronnen

- BOER, TH. DE (2012). De Geaderde Stekelslak (*Rapana venosa*) voor het eerst op het Nederlandse strand. – Het Zeepaard 72(1): 20-21; Spirula 385: 35-36.
marlin.ac.uk/speciesfullreview.php?speciesID=4693. Geraadpleegd op 17-10-2012
- NIEWEG, D.C., J.N.J. POST & R.J. VINK (2005). *Rapana venosa* (Gastropoda, Muricidae): a new invasive species in the North Sea. – DEINSEA 11: 169-174.
- PERK, F.A. (in voorbereiding). Opnieuw een exemplaar van de Geaderde stekelslak op het strand. – Het Zeepaard 72(5/6): xx-xx.
- VINK, R. & H. POST (2005). *Rapana venosa*: een nieuwe exoot voor Nederland. – Straatgras 17: 49.
en.wikipedia.org/wiki/Veined_rapa_welk. Geraadpleegd op 17-10-2012.

Adres van de auteur:
 f.perk@raap.nl